

INSPIRATIENOTA 2020

4de Pijlersteunpunt / 11.11.11

Samenvatting: de inspiratienota in een notendop	2
Inleiding	4
De 4de Pijler in Vlaanderen.....	4
Het 4de Pijlersteunpunt.....	4
Waarom deze strategische oefening?	4
Hoe kwam dit rapport tot stand?.....	5
De huidige werking van het 4de Pijlersteunpunt.....	6
Wat doet het 4de Pijlersteunpunt?.....	6
De dienstverlening van het 4 ^{de} Pijlersteunpunt	6
11.11.11 investeert in 4 ^{de} Pijlerorganisaties	7
Belangrijkste conclusies van de bevragingen	7
Visie en uitdagingen voor de komende jaren	8
Welke implicaties heeft deze visie?.....	8
Hedendaagse uitdagingen	9
1. Diaspora en hun ontwikkelingsprojecten.....	9
2. Versterking van kwaliteit van projecten in het Zuiden	10
3. Sociaal ondernemen: projecten in samenwerking met bedrijven en nieuwe actoren.....	11
4. Vrijwilligerswerk in het buitenland/stages hogescholen	12
5. 4de Pijlerorganisaties betrekken bij de beleidsthema's van de Noord-Zuidbeweging	13
6. Samenwerking met ngo's in Vlaanderen én in de partnerlanden	14
7. Lokale ontwikkelingssamenwerking staat onder druk (bij provincies, gemeenten, ...).....	15
8. Belangenbehartiging van 4de Pijlers bij het Belgische beleid	16
9. Internationaal en Europees samenwerken	17
10. Evaluatie en onderzoek	18
Besluit en operationalisering (planning).....	19

Samenvatting: de inspiratienota in een notendop

Na 10 jaar werking organiseerde het 4de Pijlersteunpunt een brede strategische oefening om haar huidige werking te evalueren en de uitdagingen de komende jaren te identificeren. Diverse belanghebbenden van de 4de Pijlerwerking werden betrokken bij deze toekomst oefening; de 4de Pijlerinitiatieven zelf, via focusgroepen en een enquête, maar ook ambtenaren van lokale en provinciale overheden, medewerkers van minderheden-federaties, enz..

Positieve waardering voor de huidige werking

In een eerste luik werden de bouwstenen van de huidige 4de Pijlerwerking tegen het licht gehouden: de website, de helpdesk, het vormingsaanbod, de ontmoetingsmomenten en de jaarlijkse Dag van de 4de Pijler.

Uit de bevraging en gesprekken blijkt dat de huidige werking van het 4de Pijlersteunpunt sterk wordt gewaardeerd. Er is een duidelijke vraag om op de ingeslagen weg verder te gaan. De belangrijkste opdracht van het 4de Pijlersteunpunt blijft dan ook: de ondersteuning van 4de Pijlerinitiatieven met het oog de kwaliteitsverbetering van projecten, zowel in Vlaanderen als in de partnerlanden waar ze actief zijn.

Als koepel van de Noord-Zuidbeweging zette 11.11.11 ook al gewaardeerde stappen om 4de Pijlerorganisaties een volwaardige en actieve plaats te bieden binnen de brede Noord-Zuidbeweging: Vertegenwoordigers van 4de Pijlerorganisaties werden opgenomen in de Algemene Vergadering en de Raad van Bestuur van 11.11.11. Er werd gestart met een adviserend 4de Pijlerpanel (280 leden) als klankbord van de 4de Pijler binnen de Noord-Zuidbeweging. En sinds 2017 is er ook een 11-fonds voor 4de Pijlerinitiatieven. Zo zal ook in de toekomst de stem van 4de Pijlerorganisaties op een representatieve manier worden vertolkt en haar belangen behartigd.

‘Shift the power: Anders leren kijken naar onze projecten in het Zuiden’

Naast de appreciatie over de huidige werking kwamen echter ook enkele uitdagingen bovendrijven. Vanuit verschillende hoeken is er de roep naar een meer hedendaagse en mondiale visie op ontwikkelingssamenwerking en internationale solidariteit. Die uitdagingen hebben we samengebracht onder de titel ‘Shift the power: Anders leren kijken naar onze projecten in het Zuiden’

De wereld evolueert snel en ook ontwikkelingssamenwerking evolueert. Daarom willen we 4de Pijlerinitiatieven uitdagen om anders te leren kijken naar onze samenwerking met het Zuiden. ‘Shift the power’ impliceert onder meer: Minder werken vanuit een hulplogica, maar meer vanuit gelijkwaardig partnerschap. Volop inzetten op écht eigenaarschap. Onze partners meer zelf het stuur in handen geven. En ook onze 4de Pijlerprojecten zien als een onderdeel van een groter kader van globale uitdagingen, door aansluiting te vinden bij de Agenda 2030.

10 uitdagingen voor de komende jaren

Vanuit dit vertrekpunt identificeerden we 10 uitdagingen, die we als focus nemen om 4de Pijlerwerking tijdens de komende jaren te bepalen:

- De vertegenwoordigers van de diaspora actiever betrekken bij de Noord-Zuidbeweging en ondersteunen om hun projecten in hun thuislanden te realiseren.
- Inzetten op de versterking van kwaliteit van projecten in het Zuiden, met een focus op duurzaamheid, gelijkwaardig partnerschap en gedeeld eigenaarschap.
- Aandacht voor sociaal ondernemen en vernieuwende vorming van samenwerking.
- Kritisch kijken naar eigentijds vrijwilligerswerk en stages in het buitenland

- 4de Pijlerorganisaties meer betrekken bij de beleidsthema's van de Noord-Zuidbeweging
- De samenwerking tussen ngo's en 4de pijlerinitiatieven stimuleren, zowel in Vlaanderen als in de partnerlanden
- De stem van de 4de Pijler vertolken bij het Belgische beleid en bij diverse overheden.
- Samen opkomen voor een geëngageerd lokale mondiale werking in gemeenten en provincies.
- Samenwerken in internationale en Europese netwerken om de ondersteuning voor burgerinitiatieven voor mondiale solidariteit in diverse landen te versterken.
- Meer aandacht voor evaluatie en onderzoek naar de impact van onze projecten

Het is niet zo dat al deze uitdagingen, en de concrete voorstellen die we eraan koppelen, onmiddellijk in de praktijk omgezet zullen kunnen worden. Daarvoor zijn de capaciteit en de middelen van het 4de Pijlersteunpunt te beperkt. Maar het 4de Pijlersteunpunt zal wel in de aangegeven richting werken en steeds de Shift The Power-logica meenemen in haar dagelijkse werking en in de verbreding of verdieping van de opdracht van het 4de Pijlersteunpunt.

Inleiding

De 4de Pijler in Vlaanderen

Binnen het Vlaamse landschap van ontwikkelingssamenwerking zijn er heel wat (kleinschalige) burgerinitiatieven actief. Een grote groep mensen steekt zelf de handen uit de mouwen en ondersteunt een ontwikkelingsproject elders in de wereld. In Vlaanderen worden deze verenigingen 4de Pijlerinitiatieven genoemd.

De identificatie van het begrip 4de Pijler komt voort uit onderzoek van prof. Patrick Develtere en het Hoger Instituut voor van de Arbeid (KU Leuven). De 4de Pijlerinitiatieven worden onderscheiden van de 3 traditionele pijlers van ontwikkelingssamenwerking: de overheden (1e pijler), de internationale instellingen (2e pijler) en de erkende ngo's voor ontwikkelingssamenwerking en universiteiten (3de pijler).

Uit dit onderzoek blijkt dat er in Vlaanderen minimaal 1.200 4de Pijlerorganisaties actief zijn, en wellicht veel meer. Dit betekent ook dat 30.000 tot 60.000 vrijwilligers in Vlaanderen via een eigen project regelmatig de handen uit de mouwen steken in het kader van solidariteit met het Zuiden. Jaarlijks zouden deze initiatieven in Vlaanderen 47 à 68 miljoen euro inzamelen om projecten te steunen.

Het 4de Pijlersteunpunt

Na een allereerste Vlaamse 4de Pijlerconferentie in 2007, ingericht door toenmalig Vlaams minister Buitenlands Beleid Geert Bourgeois, werd in januari 2009 het 4de Pijlersteunpunt opgericht op initiatief van de Vlaamse Overheid. Het 4de Pijlersteunpunt kreeg vorm vanuit een samenwerking tussen het Vlaamse Agentschap voor Internationale Samenwerking (VAIS) en de koepel van de Vlaamse Noord-Zuidbeweging (11.11.11). Om ondersteuning te bieden aan 4de Pijlerinitiatieven werd er een website uitgebouwd, een helpdeskfunctie opgezet, een vormingsaanbod uitgewerkt en werden er regelmatig ontmoetingsmomenten georganiseerd.

Vanaf 2012 koos de Vlaamse Overheid om het 4de Pijlersteunpunt volledig onder te brengen bij 11.11.11. Het 4de Pijlersteunpunt vond zo aansluiting bij de brede expertise rond ontwikkelingssamenwerking die de Noord-Zuidbeweging ter beschikking kan stellen en bij de goede, lokale inbedding van de Noord-Zuidbeweging in gemeenten, provincies, lokale vrijwilligersgroepen, Gemeentelijke Raden voor Ontwikkelingssamenwerking (GROS) en middenveldorganisaties.

In 2020, bij het schrijven van deze nota, is het 4de Pijlersteunpunt nog steeds onderdeel van 11.11.11. Het wordt gecoördineerd door een team van 4 werknemers (3 VTE) en heeft een sterke samenwerking met de bewegingsdienst van 11.11.11.

Waarom deze strategische oefening?

Het 4de Pijlersteunpunt bestaat 10 jaar. Dit is een moment om terug te kijken, maar ook om vooruit te kijken. De algemene visie op ontwikkelingssamenwerking is ook niet meer dezelfde als in 2009. Er zijn nog steeds oude, maar ook nieuwe uitdagingen. Voor de werking van het 4de Pijlersteunpunt is het belangrijk om flexibel om te gaan met de huidige en nieuwe tendensen. Dit rapport biedt het kader waarop 11.11.11 de werking van het 4de Pijlersteunpunt de komende 5 jaar wil richten.

Echter, niet alle voorstellen en suggesties zullen onmiddellijk in praktijk kunnen omgezet worden. Daarvoor zijn de capaciteit en de middelen van het 4de Pijlersteunpunt te beperkt. Maar het 4^{de}

Pijlersteunpunt zal wel in de aangegeven richting werken en dit brede kader en deze visie meenemen in de dagelijkse werking en in de verbreding of verdieping van de opdracht van het 4de Pijlersteunpunt.

Hoe kwam dit rapport tot stand?

Het 4de Pijlersteunpunt startte met deze strategische oefening op het 4de Pijlerpanel van 18 mei 2019. De 60 aanwezige 4de Pijlerorganisaties deden een 'Toekomst oefening'. Hoe droomden ze hun werking binnen 5 jaar? Waar wilden ze staan met welke resultaten? Met welke kwaliteitsverbetering, zowel hier in het Noorden als in het Zuiden? Daarop aansluitend werd bekeken op welke manier het 4de Pijlersteunpunt hen daarin kon ondersteunen. Wat van de huidige werking moest worden behouden, weggelaten, aangepast of toegevoegd? Het resultaat van deze bespreking was het vertrekpunt om nadien individuele gesprekken en focusgroepen met de doelgroepen richting te geven.

In de zomer werden twee online enquêtes gelanceerd. De eerste enquête werd verstuurd naar 4de Pijlerorganisaties zelf. De tweede enquête werd verstuurd naar diverse belanghebbenden van de 4de Pijlerwerking (ambtenaren van lokale en provinciale overheden, medewerkers van minderhedenfederaties enz.). 63 respondenten namen deel aan de enquête voor 4de Pijlerinitiatieven en 58 respondenten namen deel aan de enquête voor niet-4de Pijlerinitiatieven (ambtenaren, ngo-medewerkers, Grosleden).

Het doel van de enquêtes was om de huidige werking van het 4de Pijlersteunpunt te evalueren: wat hadden ze geapprecieerd aan de werking in de afgelopen 10 jaar? Daarnaast probeerden we ook een zicht te krijgen op de noden van 4de Pijlerorganisaties voor de toekomst.

Vervolgens hadden de medewerkers van het 4de Pijlersteunpunt ook enkele persoonlijke gesprekken met experts en belanghebbenden. Dit waren o.a. gesprekken met onderzoekster Sara Kinsbergen (Radboud Universiteit Nijmegen), met Hogescholen die uitwisselingstrajecten van studenten naar 4de Pijlerprojecten organiseren (UCOS, HoWest), met organisaties die 'ondernemen' als hefboom zien voor ontwikkeling (Ondernemers zonder Grenzen, Exchange) en met de ngo-federatie.

Gelijktijdig vonden ook enkele focusgroepen plaats met 4de Pijlerinitiatieven, ngo's, diaspora, ambtenaren, dienst beweging 11.11.11 en het managementteam 11.11.11. In deze bijeenkomsten werden gelijkaardige stakeholders bij elkaar gebracht om van gedachten te wisselen over het belang van 4de Pijlerinitiatieven in het brede spectrum van ontwikkelingssamenwerking. We bekeken de kwaliteit van de ondersteuning vanuit het 4de Pijlersteunpunt en de mogelijke samenwerkingen en synergiën die de verschillende actoren in de Noord-Zuidbeweging aan 4de Pijlerinitiatieven kunnen bieden.

De uitkomst van deze toekomst oefeningen, enquêtes en focusgesprekken werd het vertrekpunt om de visie en de uitdagingen van het 4de Pijlersteunpunt voor de komende jaren te formuleren.

De huidige werking van het 4de Pijlersteunpunt

Wat doet het 4de Pijlersteunpunt?

Het 4de Pijlersteunpunt biedt ondersteuning aan iedereen in Vlaanderen die met een eigen ontwikkelingsproject bezig is. Het verlenen van advies en informatie staat voorop, onder andere via de website en de helpdesk die eraan verbonden is.

Daarnaast heeft het 4de Pijlersteunpunt een vormingsaanbod op maat van 4de Pijlerinitiatieven en richt het regelmatig ontmoetingsmomenten in om uitwisseling en dialoog tussen 4de Pijlerinitiatieven onderling en met andere actoren te bevorderen. Op die manier tracht het 4de Pijlersteunpunt samenwerking te stimuleren waarbij iedereen, volgens zijn eigen inbreng, bijdraagt tot een kwalitatieve en doeltreffende ontwikkelingssamenwerking.

Tot slot wil het 4de Pijlersteunpunt de 4de Pijlerorganisaties in Vlaanderen duidelijker op de kaart zetten en hun bekendheid vergroten, via een gezamenlijk communicatie. Dat er zoveel initiatieven in Vlaanderen zijn, toont immers aan dat het draagvlak voor internationale solidariteit en gelijkheid groot is.

De dienstverlening van het 4de Pijlersteunpunt

Het 4de Pijlersteunpunt maakt gebruik van verschillende manieren om de 4de Pijlerinitiatieven te ondersteunen en hun werking te versterken.

WEBSITE - De website www.4depijler.be is een bron van informatie en een plek van ontmoeting en uitwisseling voor 4de Pijlerinitiatieven. Elk 4de Pijlerinitiatief kan zich gratis en vrijblijvend registreren op de website en zo op de hoogte blijven van heel wat relevante informatie, onder meer via de maandelijkse elektronische nieuwsbrief. Op dit moment staan ongeveer 800 organisaties geregistreerd op de website. In het 'handboek' op de website vinden 4de Pijlerinitiatieven een schat aan tips die kunnen helpen bij het realiseren van hun project.

HELPDESK - De medewerkers van het 4de Pijlersteunpunt beantwoorden jaarlijks ruim 200 vragen van 4de Pijlerinitiatieven, jongeren die naar het Zuiden trekken, startende organisaties, diasporagroepen die actief zijn in hun herkomstland, middenveldorganisaties, overheden, ... Die vragen worden opgevolgd per e-mail of tijdens persoonlijke gesprekken (ca. 40 gesprekken per jaar).

VORMINGSAANBOD – Het 4de Pijlersteunpunt biedt vormingen aan rond verschillende thema's, die relevant zijn voor 4de Pijlerinitiatieven. Deze vormingen versterken zowel hun project in het partnerland als hun werking in Vlaanderen. Enkele voorbeelden van thema's waar de vormingen over gaan, zijn projectwerking, intercultureel samenwerken, wegwijs in ontwikkelingssamenwerking, sociale media, eigentijds vrijwilligerswerk, communicatie, fondsenwerving, zakelijk bekeken (vzw-wetgeving), ethische code, gender, De vormingen worden regionaal georganiseerd, meestal in samenwerking met provincies en/of steden en gemeenten. Jaarlijks vinden er ca. 35 vormingsmomenten met ongeveer 800 à 1100 deelnemers plaats.

ONTMOETINGSMOMENTEN - Elk jaar worden er verschillende ontmoetingsmomenten georganiseerd rond bepaalde thema's of landen. Tijdens deze ontmoetingsmomenten staan uitwisseling en kennismaking centraal. 4de Pijlerinitiatieven krijgen hierbij de kans om andere organisaties te leren kennen die rond hetzelfde thema actief zijn of die in dezelfde regio werken.

Een jaarlijks weerkerend ontmoetingsmoment de 'DAG VAN DE 4de PIJLER' in het Vlaams Parlement, met 300 deelnemers uit heel Vlaanderen. Tijdens deze dag wordt sterk ingezet op uitwisseling tussen de 4de

Pijlers. De Dag van de 4de Pijler maakt de rijke diversiteit aan 4de Pijlerorganisaties in Vlaanderen zichtbaar. Het is ook een ideaal moment om kennis te maken met ‘de personen achter de helpdesk’.

11.11.11 investeert in 4de Pijlerorganisaties

Als koepel van de Noord-Zuidbeweging kiest 11.11.11 bewust om de 4de Pijlerorganisaties een volwaardige en actieve plaats te bieden binnen de brede Noord-Zuidbeweging. 11.11.11 bouwt aan de samenwerking tussen ngo's en 4de Pijlerinitiatieven in een sfeer van complementariteit. De structurele benadering van internationale solidariteit en de heel concrete aanpak van 4de Pijlerinitiatieven zijn immers niet in tegenspraak. Het zijn twee kanten van hetzelfde verhaal. Door krachten te bundelen, kunnen we, als brede beweging, samen een sterk verhaal brengen voor gelijkheid en duurzame ontwikkeling wereldwijd.

In 2013 werden 5 vertegenwoordigers van 4de Pijlerorganisaties opgenomen in de Algemene Vergadering van 11.11.11, één vertegenwoordiger zetelt in de Raad van Bestuur. Tegelijk werd ook gestart met een adviserend 4de Pijlerpanel (280 leden). Via dit 4de Pijlerpanel wil 11.11.11 de inspraak van 4de Pijlerinitiatieven waarborgen als actor in internationale solidariteit, de stem van 4de Pijlerorganisaties op een representatieve manier vertolken en haar belangen behartigen.

Sedert 2017 bestaat er ook een 11.11.11-fonds voor 4de Pijlerinitiatieven. Leden van het 4de Pijlerpanel kunnen bij het fonds een aanvraag indienen voor financiële ondersteuning. Na beoordeling door een jury is er € 100.000 ter beschikking voor een 100-tal aanvragen.

Belangrijkste conclusies van de bevragingen

Uit de onderzoeken en gesprekken blijkt dat de huidige werking van het 4de Pijlersteunpunt sterk wordt gewaardeerd. De vraag is zeer duidelijk aanwezig om op de ingeslagen weg verder te gaan. Dit blijft dan ook de belangrijkste opdracht van het 4de Pijlersteunpunt voor de toekomst: de ondersteuning naar kwaliteitsverbetering van 4de Pijlerinitiatieven en -projecten te blijven waarborgen, zowel hier als in het partnerland waar ze actief zijn.

Maar naast de appreciatie over de huidige werking kwamen echter ook enkele uitdagingen bovendrijven en, vanuit verschillende hoeken, de roep naar een meer hedendaagse en mondialere visie op ontwikkelingssamenwerking en internationale solidariteit. Een duidelijke oproep dat het 4de Pijlersteunpunt ter harte neemt.

Visie en uitdagingen voor de komende jaren

Uit de resultaten en input uit de enquêtes en gesprekken kwam er één belangrijk punt bovendrijven: de relatie tussen 4de Pijlerinitiatieven en hun partnerorganisaties. Er wordt te veel vanuit een Noordelijke en Westerse kijk gewerkt met en voor 'begunstigden' in het Zuiden.

Deze instelling willen we in vraag stellen en ombuigen, dit moet een switch zijn in het denken en handelen van 4de Pijlerinitiatieven.

SHIFT THE POWER - Anders leren kijken naar onze samenwerking met het Zuiden

De wereld evolueert snel en ook ontwikkelingssamenwerking evolueert. Als we over tien jaar nog naar Afrika trekken met dezelfde visie en met hetzelfde soort projecten dan blijven we in een verouderde, ietwat koloniale manier van werken steken.

Het is niet aan ons, het Noorden, om de lijnen uit te zetten. De actoren uit het Zuiden eisen hun plek als volwaardige partners op, en terecht. Het Zuiden hoeft niet 'empowered te worden', het is 'empowered'.

Els Hertogen, directeur 11.11.11., verwoordt het zo: *"We moeten andere mensen niet meer leren wissen. We moeten ze vragen hoe ze willen wissen."*

Ook de inspiratietekst '[Ontwikkeling van onderop en binnenuit: 7 lessen](#)' van Ntombe Niyathi, directeur van Training in transformation in Zuid-Afrika en Fons van der Velden, directeur van Context, International Cooperation bevestigt de nood aan deze evolutie.

Welke implicaties heeft deze visie?

- Minder werken vanuit hulplogica, meer vanuit (gelijkwaardig) partnerschap
- De 4de Pijlerprojecten zien als een onderdeel van een groter kader: Noord en Zuid staan samen voor dezelfde globale uitdagingen. We are all global citizens. Klimaat, migratie, corona, financiële en/of economische crisis stopt niet aan de grenzen. We zijn samen verantwoordelijk en kunnen er samen iets aan doen. [Agenda 2030](#) kan hiervoor een duidelijk kader zijn.
- Volop inzetten op écht eigenaarschap: de partners in het Zuiden hebben het stuur in handen. Zij beslissen.
- Elke 4de Pijlerorganisatie moet een gedragen ethische gedragscode op maat hebben.
- Waar nodig en op vraag van de partners, helpen versterken van hun bestuur- en beheercapaciteit.
- Een toenemende waardering en samenwerking met diasporaverenigingen en migrantenorganisaties
- Naar een andere kijk op vrijwilligerswerk: vrijwilligers ondersteunen, maar treden niet in de plaats.
- Volop inzetten op de toekomstbestendigheid van de 4de Pijlerprojecten.
- Leren 'stoppen' met projecten: een exit-strategie voorzien.

Hedendaagse uitdagingen

Naast de heldere nood om anders te leren kijken naar onze samenwerking met het Zuiden, formuleerden de stakeholders uit de bevestigingen en focusgesprekken ook een aantal hedendaagse uitdagingen waarop volgens hen het 4de Pijlersteunpunt dient in te zetten. Hieronder worden deze uitdagingen besproken en enkele beleidsdoelstellingen en mogelijke activiteiten toegevoegd. Zoals reeds vermeld in het begin van dit rapport, is het echter niet zo dat alle voorstellen onmiddellijk in praktijk kunnen omgezet worden. Maar het 4de Pijlersteunpunt zal wel onderstaande uitdagingen opnemen in de verbreding of verdieping van hun opdracht en hierin steeds de Shift The Power-logica verwerken.

1. Diaspora en hun ontwikkelingsprojecten

Context:

Er is steeds meer vraag van burgers met een migratieachtergrond naar actieve ondersteuning voor de projecten die ze opzetten in hun herkomstland. Ook netwerken en verenigingen van mensen met een migratieachtergrond hebben interesse in het opstarten van internationale projecten.

Federaties van migrantenorganisaties hebben niet de capaciteit en expertise om diasporaverenigingen te begeleiden op het terrein van ontwikkelingssamenwerking. Provinciale Noord-Zuid of Mondiale diensten nemen dit deels op, maar met een beperkte capaciteit. Steden en gemeenten doen hun best, maar hebben niet altijd de ruimte en de expertise om tot een coherente begeleiding te komen. Op gemeentelijk vlak ligt er ook de uitdaging om migrantenorganisaties actief te betrekken bij de GROS. In sommige gemeenten lukt dat goed. In andere minder. Hoe kan die samenwerking groeien en welke plaats kan de lokale GROS bieden aan deze 'nieuwe' actor?

Vanuit de Noord-Zuidbeweging bestaat al langer het besef dat er dringend nood is om duurzame bruggen te bouwen met de migrantengemeenschappen in ons land. Hoewel je a priori een bevoorrechte rol zou verwachten voor deze doelgroep als het gaat om internationale samenwerkingen, blijven zij tot heden heel weinig betrokken bij en nauwelijks zichtbaar aanwezig in de Noord-Zuidbeweging. In het kader van het maatschappelijk debat over migratie is er een grote nood aan een positiever en verbredend verhaal hierover. De inspanningen tonen van migranten als sociale en solidaire ondernemers in hun herkomstland speelt hierin zeker een rol.

Wat doet het 4de Pijlersteunpunt reeds?

Sinds 2015 organiseerde het 4de Pijlersteunpunt al zesmaal een basisvormingsreeks om diasporaverenigingen te versterken in hun capaciteit om hun projecten in het Zuiden te realiseren. Het 4de Pijlersteunpunt werkte in dat kader de voorbije jaren ook al een netwerk uit met diverse actoren die betrokken zijn met de ondersteuning van deze groepen en/of die met de vragen van deze groepen geconfronteerd worden.

Het 4de Pijlersteunpunt wordt echter ook geconfronteerd met beperkingen: de vele vragen naar meer intensieve, individuele coaching van diasporagroepen kan ze, gezien de beperkte mankracht (3VTE), niet opnemen. Nochtans blijken zulke coaching initiatieven, zoals het coaching traject dat Ondernemers voor Ondernemers organiseerde voor jonge Afrikaanse ondernemers, veel potentieel te hebben.

Beleidsdoelstellingen:

- Diasporaverenigingen die projecten in het Zuiden ondernemen, weten waar ze terecht kunnen voor ondersteuning en omkadering. Er zijn procedures uitgewerkt en er bestaat een structurele omkadering voor deze verenigingen.
- De capaciteit van diasporaverenigingen om hun project te ondernemen is versterkt. Ze vinden voldoende ondersteuning en partners om hun project te realiseren.
- Het publiek in Vlaanderen maakt kennis met de diasporaverenigingen als actieve wereldburgers en bruggenbouwers in de lokale Noord-Zuidbeweging (vb. via de GROS).
- Het netwerk van diasporaverenigingen in Vlaanderen is versterkt en er zijn bruggen gebouwd met andere actoren in Vlaanderen (ngo's, bedrijven, steden en gemeenten, ...)
- De beleidsmakers erkennen de rol van diasporaverenigingen als bruggenbouwers en actors binnen ontwikkelingssamenwerking.
- Alle 4de Pijlerorganisaties zijn aangemoedigd om een samenwerkingsverband aan te gaan met een diasporavereniging uit het thuisland van hun project of met het thema waar ze actief rond zijn.

Mogelijke activiteiten

- In overleg met diverse ondersteuningsactoren en de diaspora zelf onderzoekt het 4de Pijlersteunpunt de concrete noden en behoeften.
- Het 4de Pijlersteunpunt organiseert coaching trajecten voor diasporaverenigingen die projecten in het Zuiden ondernemen en ondersteunt hen via helpdesk en vormingen (i.s.m. met andere actoren)
- Het 4de Pijlersteunpunt werkt modellen uit die een goede omkadering van deze groepen waarborgt (i.s.m. met andere actoren)
- Het 4de Pijlersteunpunt maakt good practices van samenwerking op lokaal vlak zichtbaar.
- Het 4de Pijlersteunpunt organiseert en faciliteert netwerkmomenten waar diaspora en 4de Pijlerorganisaties elkaar kunnen ontmoeten.

2. Versterking van kwaliteit van projecten in het Zuiden

Context

Het belangrijkste aan de werking van 4de Pijlerinitiatieven zijn natuurlijk hun realisaties in het Zuiden. Is er écht eigenaarschap van de partnerorganisatie in het Zuiden? Is er aandacht voor het 'proces' bij het realiseren van een project en niet enkel aandacht voor het product? Realiseren de 4de Pijlerinitiatieven verandering die toekomstgericht is? Wordt er gewerkt aan een 'exit-strategie'? Bestaat er een ethische gedragscode die gedragen wordt door de 4de Pijlerorganisatie, vrijwilligers, Zuid-partner, ...?

Een project is geen lineair proces, maar een leerproces met vallen, opstaan, bijsturen, bijleren en weer opnieuw durven beginnen. Het 4de Pijlersteunpunt wil 4de Pijlerinitiatieven begeleiden in dit leerproces. In een ideale wereld zou dit ook rechtstreekse ondersteuning van 4de Pijlerprojecten 'op het terrein' zelf inhouden. Hoewel die vraag leeft bij een aantal 4de Pijlerinitiatieven, heeft het 4de Pijlersteunpunt tot nu toe niet de middelen en netwerk om dit te realiseren.

Wat doet het 4de Pijlersteunpunt reeds?

Het 4de Pijlersteunpunt spitst nu vooral toe op vorming en ervaringsuitwisseling tijdens netwerkmomenten. Ook vanuit de helpdesk wordt verwezen naar andere 4de Pijlerorganisaties of ngo's die actief zijn in dezelfde landen of rond dezelfde thema's om expertise-deling te stimuleren. Door een

samenwerking met de Nederlandse organisatie [Wilde Ganzen](#) werd in het kader van 'Change the Game' vorming gegeven op welke manier organisaties meer middelen kan verwerven in het land van het project zelf.

Beleidsdoelstellingen

- Het 4de Pijlersteunpunt heeft kennis opgebouwd over hoe het, door samenwerkingen met partners ter plaatse, ook begeleiding kan voorzien voor 4de Pijlerorganisaties in het land van hun project.
- Het 4de Pijlersteunpunt heeft een goed gevuld overzicht van good practices in verschillende landen die andere 4de Pijlers kunnen ondersteunen en/of inspireren.
- Het is een speerpunt opdat alle 4de Pijlerorganisaties een ethische gedragscode hebben.

Mogelijke activiteiten

- Er is minstens één experiment opgezet en uitgevoerd met begeleiding in het Zuiden.
- Er vindt een onderzoek plaats naar mogelijkheden met samenwerking met een landenkantoor van 11.11.11 of één van haar leden.
- Vorming en uitwisseling over ethische gedragscodes.

3. Sociaal ondernemen: projecten in samenwerking met bedrijven en nieuwe actoren.

Context

De meeste 4de Pijlerorganisaties starten vanuit een 'hulp'reflex. Dikwijls ziet men tekorten of noden en daar wil de initiatiefnemer(s) van de 4de Pijlerorganisatie iets aan doen. Traditioneel situeren deze noden zich op basisbehoeften: gezondheid, onderwijs, voedselzekerheid, opvang voor kwetsbare bevolkingsgroepen, (arbeids)rechten, ...

Het is echter niet eenvoudig om dit soort projecten zelf bedruipend en toekomstbestendig te maken in landen die vaak te maken hebben met corrupte overheden, ongeorganiseerde sociale bescherming enzoverder zonder (blijvende) inbreng van fondsen uit het Noorden.

We zien echter steeds meer 'atypische' projecten ontstaan die vooral vertrekken vanuit een economische logica. Deze aanpak investeert eerst in een economisch/commerciële onderbouw zodat er nadien inkomen wordt gegenereerd en er middelen zijn voor gezondheidszorg, onderwijs en andere behoeften. In veel landen/regio's is ook steeds meer de economische context aanwezig om dit soort sociaal ondernemingsprojecten te realiseren. Veel projecten van diasporagroepen zijn hierop gericht.

Daarnaast leeft er ook bij bedrijven in het kader van Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen, een wens om in ontwikkelingsprojecten te participeren. Ook in [Agenda 2030](#) nemen bedrijven een nieuwe/belangrijke plaats in.

Wat doet het 4de Pijlersteunpunt reeds?

Het 4de Pijlersteunpunt organiseert, in samenwerking met [Context, International Cooperation](#), algemene vormingen rond sociaal ondernemen. Ook vonden er reeds drie leertrajecten plaats voor 4de Pijlerorganisaties met een economisch project (of met de intentie daartoe).

Beleidsdoelstellingen

- Het 4de Pijlersteunpunt ontwikkelt kennis en expertise over de sterktes en zwaktes van sociaal ondernemen.
- Het 4de Pijlersteunpunt bouwt expertise op over mogelijke samenwerking tussen economische actoren en 4de Pijlerorganisaties (financieel, materieel, kennis, personeel, ...).
- Er is wordt een beleid rond uitgewerkt en er is binnen 11.11.11 een duidelijk kader waarbinnen deze samenwerking zich kan ontwikkelen.
- **Mogelijke activiteiten**
- Er worden gesprekken gevoerd met actoren die actief zijn rond sociaal ondernemen
- Er wordt werk gemaakt van een realistisch ondersteuningskader
- Enkele experimenten worden opgezet

4. Vrijwilligerswerk in het buitenland/stages hogescholen

Context

Vlaamse 4de Pijlerinitiatieven bieden elk jaar aan honderden jongeren de kans om een onvervangbare ervaring op te doen als vrijwilliger of stagiair in het Zuiden. Deze 'inleefreis' biedt een unieke gelegenheid aan onze jongeren om op te groeien als 'Wereldburger'. Toch leven hierover vele vragen bij 4de Pijlerinitiatieven en andere internationale actoren: in hoeverre moeten en kunnen 4de Pijlerinitiatieven kwaliteitsvol inzetten op deze internationale uitwisselingen? Wat zijn de voorwaarden? Hoe ziet een goede voorbereiding eruit? Welke verwachtingen mogen we naar voor schuiven en wat zijn de beperkingen en valkuilen? Wat leren vrijwilligers nu echt van zo een internationale ervaring? Zijn zij ook een echte meerwaarde voor de partnerorganisatie in het Zuiden? Hoe ga je om met het bewustmakend en/of fondsenwervend effect in het Noorden?... Vragen waarop het 4de Pijlersteunpunt nog niet voldoende antwoorden heeft.

Wat doet het 4de Pijlersteunpunt reeds?

Het 4de Pijlersteunpunt organiseerde in juni 2019 een conferentie in Mechelen met verschillende stakeholders rond dit onderwerp. Er werd een workshop ontwikkeld voor de Dag van de 4de Pijler.

Beleidsdoelstellingen

- Er is een duidelijk, gedragen kader met toolbox (checklist, voorbereidingskader, ...) opgemaakt i.s.m. betrokken actoren voor de inzet van vrijwilligers in projecten in het Zuiden.
- Dit kader is verspreid en gedeeld met 4de Pijlerinitiatieven die met vrijwilligers ter plaatse willen werken

Mogelijke activiteiten

- Er wordt een werkgroep opgericht om dit kader uit te werken. Het 4de Pijlersteunpunt betreft hiervoor Hogescholen en Universiteiten en universiteitswerking, bijv. UCOS, voor hun expertise.
- Het 4de Pijlersteunpunt werkt een toolbox en vorming uit voor de verspreiding van het kader.

5. 4de Pijlerorganisaties betrekken bij de beleidsthema's van de Noord-Zuidbeweging

Context

Als koepel van de Noord-Zuidbeweging bouwt 11.11.11 aan een brede en krachtige beweging in Vlaanderen. 11.11.11 wil een groot draagvlak creëren om de boodschap voor solidaire internationale samenwerking sterk te laten wegen op de politieke besluitvorming. Vanuit die ambitie nam de koepel sinds 2009 de uitbouw van het 4de Pijlersteunpunt op zich. 11.11.11 zet hierbij in op het bekend maken van 4de Pijlerorganisaties bij het publiek en het waarderen en plaats bieden van de 4de Pijlerorganisaties in de sector van ontwikkelingssamenwerking.

Maar ondanks het feit dat 4de Pijlerorganisaties door Patrick Develtere (voormalig Hoogleraar van het HIVA) als toonaangevend in ontwikkelingssamenwerking werden benoemd, voelen 4de Pijlerorganisaties zélf zich niet altijd betrokken bij die brede thema's waar de andere 'pijlers' binnen de sector van ontwikkelingssamenwerking rond werken. Van hulpreflex en liefdadigheid naar de meer politiek-structurele context. Welke rol heeft de 4de Pijler en haar partners daar te spelen in het Zuiden? Maar ook in het Noorden hoe solidariseren we met andere bewegingen, verenigingen die mondiale veranderingen nastreven (klimaat, milieu, armoede, fairtrade, schone kleren, korte keten, ...)?

Wat doet het 4de Pijlersteunpunt reeds?

Sinds enkele jaren worden 4de Pijlerorganisaties gestimuleerd om ook deel te nemen aan de jaarlijkse 11.11.11-campagne. Onder andere via het 11.11.11-Fonds voor 4de Pijlerorganisaties en het 4de Pijlerpanel.

Het 11.11.11-Fonds voor 4de Pijlers is een budget voor 4de Pijlerorganisaties dat vrijgemaakt wordt vanuit de jaarlijkse 11.11.11-campagne. 4de Pijlerinitiatieven kunnen jaarlijks een aanvraag voor dit fonds indienen en moeten daarbij aantonen hoe ze hebben bijgedragen aan de 11.11.11-campagne. Dit is niet onlogisch, aangezien het 11.11.11-Fonds voor 4de Pijlerorganisaties gevuld wordt met middelen die tijdens diezelfde campagne worden ingezameld.

Via het 4de Pijlerpanel geeft 11.11.11 en het 4de Pijlersteunpunt de 4de Pijlerinitiatieven ook inspraak in de thema's van de brede Noord-Zuidbeweging. Het 4de Pijlerpanel vormt een netwerk waarbinnen 4de Pijlerorganisaties samen met anderen discussiëren over die thema's. Het 4de Pijlerpanel vergadert zesmaandelijks.

Daarnaast stimuleert 11.11.11 en het 4de Pijlersteunpunt 4de Pijlerinitiatieven om samen met hun Gemeentelijke Raad voor Ontwikkelingssamenwerking (GROS) aan lokale beleidsbeïnvloeding te doen. Dit gaat dan over mondiale thema's en internationale solidariteit waar lokale besturen binnen hun bevoegdheden een rechtstreekse impact op kunnen hebben. Denk aan een fairtradeaankoopbeleid, ethisch financieren, de realisatie van de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen, ...

Beleidsdoelstellingen

- De 11.11.11 - najaarscampagne is zodanig uitgewerkt dat ook 4de Pijlerorganisaties zich voldoende betrokken voelen om mee te doen.
- De communicatie van 11.11.11 weerspiegelt het belang van 4de Pijlerorganisaties in de brede beweging rond internationale solidariteit
- De 11.11.11-standpunten en dossiers zijn gevoed door de expertise van relevante 4de Pijlerinitiatieven

- De expertise van 4de Pijlerorganisaties wordt als betrouwbaar en waardevol ingeschat door andere actoren in de sector.
- De 4de Pijler is geïnformeerd en gevormd over bredere mondiale thema's.
- De 4de Pijler neemt deel aan, solidariseert met campagnes en werking van verenigingen die mondiale verbetering (in Noord en Zuid) nastreeft.

Mogelijke activiteiten

- Bij de procedure die de campagne uitwerkt is de 4de Pijlerinbreng opgenomen.
- In de interne, maar vooral ook externe communicatie van 11.11.11 worden waardevolle voorbeelden van 4de Pijlerinitiatieven getoond.
- Bij opmaak van beleidsdossiers, standpunten, ... is de expertise van relevante 4de Pijlerinitiatieven onderzocht en meegenomen. Hiervoor wordt een beleidslijn en plan van aanpak uitgewerkt met zuid- en beleidsdienst van 11.11.11.
- Het aanbod van 11.11.11 (vormingen, conferenties, campagnes, toolboxes, ...) wordt zo volledig mogelijk aangeboden (en gecommuniceerd) aan de 4de Pijlerorganisaties.
- 4de Pijlerinitiatieven zijn systematisch uitgenodigd op conferenties en overleg in de sector waarbij hun expertise een meerwaarde kan zijn.
- De specifieke expertise van diasporagroepen is geraadpleegd en opgenomen, zeker waar het hun herkomstland betreft.
- Het 4de Pijlersteunpunt informeert en organiseert vormingen rond bredere maatschappelijk mondiale thema's en roept 4de Pijlerorganisaties op tot samenwerking en solidarisering.

6. Samenwerking met ngo's in Vlaanderen én in de partnerlanden

Context

Waar voordien een eerder uitgesproken spanningsveld van vooroordelen, onbekend-onbemind en gevoel van concurrentie heerste tussen 4de Pijlerorganisaties en ngo's is er stilaan een verbeterde relatie vast te stellen. Inzicht in de concrete werking van beide actoren heeft geleid tot een grotere waardering. Ngo's en 4de Pijlerinitiatieven werken vanuit een verschillende invalshoek, maar hebben immers uiteindelijk dezelfde doelstelling. Ook het besef dat ze elkaar kunnen versterken, groeit.

Met specifieke ngo's, zoals bijvoorbeeld Memisa (rond gezondheid in Centraal Afrika) en Join for Water (rond water) heeft er al een zekere uitwisseling, kennisoverdracht en dienstverlening plaatsgevonden. Maar de concrete samenwerking met ngo's blijft echter nog steeds eerder beperkt, zeker in de partnerlanden.

Moeilijkheid om Vlaamse ngo's en 4de Pijlerorganisaties meer samen te laten sporen bevindt zich dikwijls in:

- het verschil van 'grootte' van de organisatie;
- een concrete match te vinden in partnerlanden (zelfde regio, zelfde thema);
- het verschil van 'cultuur' vb. vrijwilligers-professionelen, werving en besteding van middelen;
- strakheid van (door de overheid opgelegde) programma's van ngo's.

Toch blijkt dat er zowel bij 4de Pijlerorganisaties als bij ngo's een zekere verwachting én openheid bestaat. 4de Pijlerorganisaties hebben hun eigen specificiteit waarbij hun concrete verhalen de structurele verhalen van ngo's kunnen inkleuren. Ngo's kunnen en willen meer en meer hun expertise op het vlak van

beleid (geografisch, macro-economisch, ...) en thematische deskundigheid (gezondheid, water, landbouw, ...) ter beschikking stellen van 4de Pijlerorganisaties.

Wat doet het 4de Pijlersteunpunt reeds?

Het 4de Pijlersteunpunt werkt nu voornamelijk ad hoc samen met ngo's in het kader van vorming of uitwisseling, het faciliteren van contacten of doorverwijzen rond specifieke vragen.

Beleidsdoelstellingen

- Er is kennis bij het 4de Pijlersteunpunt rond welke domeinen er expertise bestaat bij ngo's en op welke manier die kan ontsloten worden voor 4de Pijlerorganisaties.
- Er zijn concrete mogelijkheden uitgewerkt van de win-win tussen ngo's en 4de Pijlerorganisaties.
- 4de Pijlerorganisaties en ngo's zijn aangespoord en ondersteund om samenwerkingen aan te gaan. Dit draagt bij om een toekomstgerichte werking van de projecten te verzekeren, ook als de ondersteuning vanuit België bij de ngo of 4de Pijlerorganisatie ooit zou wegvallen.
- Er is onderzocht op welke manier er een structurele samenwerking mogelijk is tussen specifieke ngo's en 4de Pijlerorganisaties (kennisuitwisseling, financiering, opname in federale programma's, kwaliteitsversterking, inzicht en betrokkenheid in de bredere internationale context, ...).

Mogelijke activiteiten

- Het 4de Pijlersteunpunt gaat in gesprek en op onderzoek bij verschillende Vlaamse ngo's naar de mogelijkheden tot samenwerking met 4de Pijlerorganisaties
- Het 4de Pijlersteunpunt ontwikkelt minstens 1 concreet samenwerkingsexperiment, volgt de uitvoering op en evalueert het.
- Specifieke expertise van ngo's wordt steeds gebruikt in vormingen, netwerking, ... wanneer relevant.
- Bij opmaak van beleidsdossiers, standpunten, ... is de expertise van relevante 4de Pijlerinitiatieven onderzocht en meegenomen. Hiervoor wordt een beleidslijn en plan van aanpak uitgewerkt met zuid- en beleidsdienst van 11.11.11.
- Ngo's en 4de Pijlerorganisaties worden samengebracht in thematische en/of geografische netwerken.

7. Lokale ontwikkelingsamenwerking staat onder druk (bij provincies, gemeenten, ...)

Context

In oktober 2018 vonden Gemeente- en Provincieraadsverkiezingen plaats. In 2019 werkten de nieuwe besturen volop aan de nieuwe beleidsplannen voor de legislatuur 2020-2025. Het valt op dat in die nieuwe plannen meer en meer gemeenten de Duurzame Ontwikkelingsdoelstellingen (SDG's) opnemen (VVSG schat het aantal op minstens 1 op 4 Vlaamse gemeenten), maar ook dat de vanzelfsprekendheid om vanuit dit vertrekpunt een budget aan ontwikkelingssamenwerking te besteden onder druk is komen te staan.

Dit is zeker het geval voor budgetten voor ontwikkelingseducatie over structurele internationale uitdagingen. Lokale besturen kiezen er meer en meer voor om hun budget en personeel in te zetten voor duurzame en innovatieve projecten die in de eigen gemeente plaatsvinden, dan voor de ondersteuning van en de educatie over het belang van duurzame ontwikkeling elders in de wereld. Nochtans roept de

Agenda 2030 bij uitstek op dat de SDG's overal ter wereld gerealiseerd moeten worden en dat alle landen elkaar daarin moeten helpen.

Daarnaast werden ook de provincies in 2018 afgeslankt, met als resultaat dat de provinciebudgetten verkleind zijn en de steun die 4de Pijlerorganisaties via subsidies bij hen konden vinden, niet meer in elke provincie gegarandeerd is. Of toch niet meer in dezelfde grootorde als voordien.

Wat doet het 4de Pijlersteunpunt reeds?

Het 4de Pijlersteunpunt ondersteunt samen met de bewegingsdienst van 11.11.11 lokale vrijwilligers en 4de Pijlerorganisaties die deze tendens willen aankaarten bij hun lokaal bestuur. Daarnaast biedt het 4de Pijlersteunpunt ook een zeer gerichte vorming aan aan 4de Pijlerorganisaties over de SDG's en wat deze betekenen voor hun project in hun partnerland. Uit de bevraging die het 4de Pijlersteunpunt deed (zie samenvatting van onze bevragingen) volgt ook de conclusie dat de Agenda 2030 een mondiaal kader is waarin 4de Pijlerorganisaties zich herkennen en met hun lokaal bestuur of provincie rond willen samenwerken.

Het 4de Pijlersteunpunt organiseert vormingen rond gemeentelijke subsidiëring en bemiddelt waar er lokale spanningen zijn.

Beleidsdoelstellingen

- Er is kennis opgebouwd over hoe 4de Pijlerinitiatieven bijdragen aan de realisatie van de Agenda 2030
- Er zijn handvaten uitgewerkt over het belang van ondersteuning van lokale besturen en provincies aan projecten elders in de wereld voor de realisatie van de SDG's
- Vrijwilligers van ngo's en van 4de Pijlerinitiatieven behartigen samen de lokale mondiale belangen
- Lokale diasporagroepen voelen zich ook betrokken bij Agenda 2030.

Mogelijke activiteiten

- In samenwerking met de bewegingsdienst van 11.11.11 wordt een gezamenlijke strategie opgesteld ter ondersteuning van een sterk lokaal mondiaal beleid.
- Het 4de Pijlersteunpunt organiseert bovenlokale vormingen rond mondiale aspect van Agenda 2030 en reikt tools aan om hier concreet mee aan de slag te gaan in de eigen gemeente.

8. Belangenbehartiging van 4de Pijlers bij het Belgische beleid

Context

De 4de Pijlerinitiatieven worden ondertussen meer en meer erkend als een actor in het beleidsdomein ontwikkelingssamenwerking en internationale solidariteit. Op het gemeentelijke en provinciale niveau resulteert deze erkenning reeds in concrete en financiële ondersteuning van 4de Pijlerinitiatieven. Vanuit Vlaanderen is de ondersteuning van het 4de Pijlersteunpunt, maar geen rechtstreekse subsidiëring van 4de Pijlerinitiatieven (met uitzondering van het Partnerschap voor water) en op federaal niveau kan je stellen dat 4de Pijlerinitiatieven nog ongekend/onbemind zijn.

4de Pijlerinitiatieven zijn echter wel vragende partij voor meer waardering op Vlaams en federaal niveau en eventueel ook Europees (zie volgende uitdaging).

Wat doet het 4de Pijlersteunpunt reeds?

Met het 4de Pijlerpanel (en de steun van 11.11.11) probeert het 4de Pijlersteunpunt de belangen van 4de Pijlerorganisaties als collectief te vrijwaren en/of te versterken. Zo werd in de provincie Antwerpen bekomen dat, ondanks de afslanking van de provincie, de financiële ondersteuning voor 4de Pijlerinitiatieven niet werd afgebouwd, maar zelfs werd vergroot en nu ook organisatorisch wordt ondersteund door het 4de Pijlersteunpunt.

Beleidsdoelstellingen

- 4de Pijlerinitiatieven worden hoger gewaardeerd op het federaal niveau.
- Er is een strategie bepaald om 4de Pijlerinitiatieven financieel te honoreren op Vlaams en/of federaal niveau. Deze nota wordt onderschreven door 11.11.11 en ngo-federatie.
- Er is een gemeenschappelijk standpunt uitgewerkt met de Franstalige collega's van CNCD en ACODEV.

Mogelijke activiteiten

- Het 4de Pijlersteunpunt faciliteert het overleg tussen 11.11.11, ngo-federatie en de stuurgroep van het 4de Pijlerpanel;
- Het 4de Pijlersteunpunt faciliteert het overleg met CNCD en ACODEV.
- Het de 4de Pijlersteunpunt en 11.11.11, ngo-federatie, CNCD en ACODEV gaan in overleg met het kabinet en de federale dienst ontwikkelingssamenwerking (ENABEL).

9. Internationaal en Europees samenwerken

Context

Vlaanderen is natuurlijk niet uniek met deze initiatieven van burgers voor ontwikkelingsprojecten, ook in de rest van Europa zijn 4de Pijlerinitiatieven actief. Europese samenwerking en uitwisseling lijkt dan ook logisch en kan versterkend werken. Vanuit contacten van 4de Pijlersteunpunt met vergelijkbare 4de Pijlersteunpunten in andere Europese landen, is het duidelijk dat op dit vlak nog heel veel kansen liggen (visieontwikkeling, uitwisseling van vormingen, toolkits, methoden, Europese financiering, netwerking tussen 4de Pijlerinitiatieven op Europees niveau, ...).

Wat doet het 4de Pijlersteunpunt reeds?

Er zijn verschillende vergelijkbare 4de Pijlersteunpunten voor 'citizen initiatives for the global South' in een aantal Europese landen. Het 4de Pijlersteunpunt heeft contacten en samenwerkingen met deze actoren opgebouwd, vooral in het kader van projecten die gefinancierd werden met Europese subsidies (o.m. 'Global Steps', 'FRAME, VOICE, REPORT', ...). Partners hierin waren o.m. Wilde Ganzen, NCDO, Partin (Nederland), La Guilde/agence des microprojets, Cap Solidarité, RESACOOOP (Frankrijk), Welsh Center for International Affairs (Wales, GB), CISU (Denemarken), KEPA (Finland), Consortio NGO Piemontesi (Italië), Lafed – Organizacions per a la Justícia Global (Spanje),...

Er is ook samenwerking in het kader van 2 Europese conferenties (zie ook verder) over Citizen initiatives. Deze vonden in Brussel plaats en werden gehost door het 4de Pijlersteunpunt. Deelnemers: academici, Europese 4de Pijlersteunpunten en 4de Pijlerinitiatieven.

Vooraf met Wilde Ganzen is er een hechte band die nog verder uitgebouwd wordt. Zo wordt er in 2020 geëxperimenteerd met een fonds dat beheerd wordt door Wilde Ganzen maar gericht is op Vlaamse 4de Pijlerinitiatieven.

Beleidsdoelstellingen

- Er is een sterke samenwerking met Wilde Ganzen en Partin uitgebouwd en met andere gelijkaardige actoren in diverse Europese landen.
- De samenwerking om Europese projectmiddelen te verkrijgen is verdergezet. De projecten zijn kansen om de uitdagingen in deze strategienota te realiseren.

Mogelijke activiteiten

- Er wordt ingezet op structurele contacten, overleg en samenwerking met Wilde Ganzen, Partin en met andere gelijkaardige actoren in diverse Europese landen.
- Netwerking tussen Nederlandse en Vlaamse 4de Pijlerinitiatieven (vb. In kader van Dag van de 4de Pijler of Partin-dag) wordt gefaciliteerd.
- In eigen land wordt er ingezet op contact, uitwisseling en samenwerking met het Brusselse 4de Pijlersteunpunt en met CASIW (Waals 4de Pijlersteunpunt).

10. Evaluatie en onderzoek

Context

In 2006 deed Patrick Develtere (HIVA) in opdracht van de Vlaamse regering een eerste onderzoek naar particuliere initiatieven met een project in het Zuiden. In 2009 werd een vervolgstudie opgezet door Huub Huyse en Tom De Bruyn (HIVA): 'De vierde pijler van de Vlaamse ontwikkelingssamenwerking - voorbij de eerste kennismaking. Naar een typologie van de vierde pijler – lokale autoriteiten en de vierde pijler – de bijdrage en kwaliteitsvereisten van de vierde pijler'. In opdracht van provincie West-Vlaanderen werd in 2011 een onderzoek gedaan naar de effecten van 40 jaar projectsteun aan West-Vlaamse projecten.

Ondertussen is het 2020 en is er duidelijk nood aan meer en recente cijfers en studiewerk over de werking van de 4de Pijlerorganisaties in Vlaanderen. De meeste cijfers zijn gedateerd en bepaalde onderwerpen zoals, het effect en impact van de werking in het Zuiden, de duurzaamheid, de sterktes en zwaktes, behoeften en noden, ... werden nog nooit onderzocht.

Wat doet het 4de Pijlersteunpunt reeds?

Het 4de Pijlersteunpunt organiseerde, in samenwerking met universiteiten en andere Europese ondersteuningspunten voor particuliere initiatieven, twee Europese conferenties in Brussel:

- Mobilizing European Citizens for Global Development (2014)
- Citizen initiatives: Changemakers for the SDG's? (2019)

In 2016 organiseerde het 4de Pijlersteunpunt een intern onderzoek naar geregistreerde 4de Pijlerinitiatieven op de website www.4depijler.be. Het rapport 'Een snapshot van de 4de Pijler in Vlaanderen' gaf een inzicht op actuele en representatieve cijfers van de 4de Pijler in Vlaanderen.

Beleidsdoelstellingen

- Er is samenwerking opgestart met deskundige onderzoekscentra en het onderzoek is kwalitatief uitgevoerd.
- De resultaten zijn breed verspreid.
- De beleidsaanbevelingen zijn besproken in de juiste beslissingsorganen (4de Pijlerstuurgroep, 4de Pijlerpanel, Managementteam en Raad van Bestuur 11.11.11).

Mogelijke activiteiten

- Er is een identificering gemaakt van noodzakelijke onderzoeksopdrachten en prioriteiten vastgelegd.
- Er is overleg met verschillende universitaire onderzoeksinstituten
- Er is financiering gezocht en gevonden

Besluit en operationalisering (planning)

Het belangrijkste signaal uit de onderzoeken en gesprekken was 'Het 4de Pijlersteunpunt is goed bezig'. Wat natuurlijk, naast toch ook wel een zekere trots, ook de essentiële opdracht mee geeft om de concrete werking verder te blijven zetten met dezelfde kwaliteit.

De visie 'Shift de power' wordt hierbij vanaf nu het richtsnoer. Al de activiteiten van het 4de Pijlersteunpunt moeten helpen om deze meer hedendaagse visie op ontwikkelingsprojecten te realiseren en implementeren. De huidige tendensen en uitdagingen zal het 4de Pijlersteunpunt, waar mogelijk, opnemen in concrete actieplannen die per jaar worden uitgewerkt. Belangrijk hierbij is dat rekening wordt gehouden met het uitgangspunt van dit rapport: dat niet alle voorstellen en activiteiten onmiddellijk in praktijk zullen kunnen worden omgezet, wegens de beperkte vte van het 4de Pijlersteunpunt. Als er middelen (financieel of personeel) vrijkomen of extra worden aangebracht dan zal in overleg met de Stuurgroep van het 4de Pijlerpanel, het 4de Pijlerpanel zelf en de directie van 11.11.11 steeds bekeken worden welke uitdagingen prioriteit kunnen krijgen.

4de Pijlersteunpunt/ 11.11.11
Juni 2020

